

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Plzni rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Emilie Štěpánkové a soudců JUDr. Věry Oravcové, Ph.D. a Mgr. Ivana Šindlera v právní věci žalobců a) J ■■■■■ S ■■■■■, nar. ■■■■■, bytem v ■■■■■ a b) J ■■■■■ S ■■■■■, nar. ■■■■■, bytem ■■■■■, obou zastoupených JUDr. Danielou Strakovou, advokátkou ve Zruči – Senci, Jedlová 372, proti žalovanému České republice – Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, se sídlem v Praze 2, Rašínovo nábřeží 42, IČ 69797111, Územnímu pracovišti Plzeň, odboru Odloučeného pracoviště v Karlových Varech, Závodu míru 16, o vydání dědictví oprávněným dědicům, k odvolání žalobců proti rozsudku Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 1.10.2015, č.j. 13 C 342/2008 - 278,

t a k t o :

I. Rozsudek soudu I. stupně s e p o t v r z u j e.

II. Žalobci jsou povinni společně a nerozdílně zaplatit žalovanému na nákladech odvolacího řízení částku 1.287,- Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í

Napadeným rozsudkem soud I. stupně zamítl žalobu na uložení povinnosti žalovanému vydat žalobcům do podílového spoluvlastnictví (každému v podílu jedné ideální poloviny) z dědictví po zůstaviteli S ■■■■■ B ■■■■■, r.č. ■■■■■, naposledy bytem ■■■■■, zemřelém ■■■■■, budovu čp. ■■■ na stavební parcele č. ■■■, stavební parcelu č. ■■■ a pozemek č.parc. ■■■, vše v katastrálním území ■■■■■, obec ■■■■■. Žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení a žalobcům uložil povinnost zaplatit na nákladech hrazených státem částku 6.356,- Kč do tří dnů od právní moci rozsudku.

V odůvodnění rozsudku soud I. stupně dospěl k závěru, že žalobci neunesli důkazní břemeno ohledně svého tvrzení, že listina datovaná dne 20.12.1997 je platnou závětí zůstavitele pořízenou v jejich prospěch. Z provedených důkazů (výsledky svědků) nelze uzavřít, že zůstavitel závět' skutečně pořídil (vlastnoručně podepsal), neboť výpovědi svědků byly neurčité ve vztahu k existenci konkrétní listiny. Závěr, že zůstavitel závět' skutečně pořídil, nelze učinit toliko na základě výpovědi svědků, kteří se vyjadřovali k vztahu zůstavitele a žalobců, k obecné vědomosti o existenci závěti zůstavitele, dle níž měl svůj majetek odkázat žalobcům. Provedenými výsledky svědků tak nebyly odstraněny pochybnosti ohledně pravosti listiny, které zde byly po provedení důkazu znaleckým posudkem stvrzeným výsledkem znalkyně Mgr. Trojanové, kdy závěr znalkyně byl nejednoznačný, vycházející z nejnižší možné pravděpodobnosti, za stavu, kdy se nepodařilo ztotožnit osoby, které měly být svědky závěti. Úspěšnému žalovanému nebylo přiznáno právo na náhradu nákladů řízení, neboť se tohoto práva vzdal. O nákladech státu pak soud rozhodl podle ust. § 148 odst. 1 o.s.ř.

Proti tomuto rozsudku podali včasné odvolání žalobci, kteří uvedli, že v intencích rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.8.2014, sp.zn. 21 Cdo 1163/2013, označili svědky, kteří znali zůstavitele a shodně potvrdili, že měli povědomost o tom, že zůstavitel skutečně chtěl a dokonce již veškerý svůj majetek odkázat žalobcům. Domnívají se, že vyhověli závěru učiněnému Nejvyšším soudem ČR a předložili soudu další důkazy, a to šest svědků, kteří jednoznačně dosvědčili záměr i vlastní sepsání závěti zůstavitelem ve prospěch žalobců. Dle žalobců je v podstatě nemožné zajistit důkaz o tom, že někdo ze svědků byl přítomen sepsání závěti, neboť závět' je velmi soukromá záležitost a jsou přítomni pouze dva svědci a zůstavitel. Avšak výpovědi svědků o tom, že slyšeli zůstavitele říkat, že pořídil závět' a že odkázal nemovitosti žalobcům, jsou jednoznačné. Nebyl předložen důkaz, který by činil závět' neplatnou a samotná skutečnost, že nebyly předloženy důkazy ohledně sepsání závěti, nečiní závět' neplatnou. V řízení byla předložena listina – závět', jež byla zůstavitelem pořízena a vlastnoručně podepsána dne 20.12.1997 a v níž odkázal žalobcům veškerý nemovitý majetek včetně zařízení, a to každému z nich stejným dílem. V závěti je jednoznačně identifikován zůstavitel i dědicové. Znaleckým posudkem a výpovědí znalkyně Mgr. Niny Trojanové pak bylo prokázáno, že podpis zůstavitele na závěti je jeho pravým podpisem. Většina důkazů popsanych v napadeném rozsudku vyznívá ve prospěch žalobců, proto považují závěr soudu I. stupně, opírající se pouze o konstatování, že je vázán právním názorem Nejvyššího soudu ČR, nepřesvědčivý. V řízení bylo prokázáno, že závět' splňuje zákonné znaky ust. § 476b občanského zákoníku účinného do 31.12.2013, tedy zůstavitel ji podepsal vlastní rukou a obsahuje podpisy dvou svědků, kteří na listině stvrdili, že byli přítomni jejímu sepsání. Je třeba tedy naplnit zákon a ve smyslu ust. § 485 občanského zákoníku účinného do 31.12.2013 nemovitosti vydat oprávněným dědicům dle vůle zůstavitele. K tomu žalobci dodali, že současná právní úprava se opírá o co největší respektování vůle zůstavitele. Žalobci unesli důkazní břemeno a prokázali oprávněnost svých nároků řadou důkazů – listinou (závěti), přípisem sestřenic zůstavitele, znaleckým posudkem, výsledkem znalkyně a výpověďmi šesti svědků, a to že zůstavitel závět' skutečně pořídil a touto závětí odkázal nemovitosti žalobcům. Poukázali v této souvislosti na závěry Nejvyššího soudu ČR, že je třeba označit další důkazy, kterými by bylo možné prokázat, že zůstavitel závět' pořídil, přičemž žalobci takové důkazy předložili, když navrhli výpovědi šesti svědků. Ti podali taková svědectví, která prokazují, že zůstavitel závět' skutečně pořídil, a to ve prospěch žalobců. Zdůraznili opakovaně, že žádný z důkazů provedených v řízení nepopírá oprávněnost jejich nároku. Protože soud I. stupně dospěl na základě provedených důkazů k nesprávným skutkovým zjištěním a jeho rozhodnutí spočívá ne nesprávném právním posouzení, domáhali se žalobci změny napadeného rozsudku tak, že jejich žalobě bude v celém rozsahu vyhověno.

Žalovaný považoval napadený rozsudek za správný a navrhoval jeho potvrzení. Ve svém vyjádření při jednání odvolacího soudu uvedl, že soud I. stupně vyhověl všem důkazním návrhům žalobců, které by mohly prokázat pravost závěti. Poukázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR v této věci, který se ztotožnil se závěry odvolacího soudu, vyslovenými v jeho předchozím rozhodnutí, tedy že z dosud provedených důkazů nelze učinit závěr o tom, že listina (závěť) obsahuje pravý podpis zůstavitele. Takový závěr nelze učinit ani po doplnění dokazování soudem I. stupně.

Žalobci uplatnili odvolací důvody podle ust. § 205 odst. 2 písm. e) a g) o.s.ř. Existenci jiných odvolacích důvodů nebo vad, které by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, odvolací soud neshledal (ust. § 212a odst. 1 a 5 o.s.ř.).

Poté odvolací soud přezkoumal napadený rozsudek soudu I. stupně podle ust. § 212 a násl. o.s.ř., včetně řízení, které předcházelo jeho vydání, přihlédl k odvolání žalobců i k vyjádření žalovaného a dospěl k závěru, že odvolání nelze považovat za důvodné.

Před Okresním soudem v Karlových Varech bylo pod spisovou značkou 30 D 781/2006 projednáváno dědictví po zůstaviteli S ■■■■■ B ■■■■■, zemřelém dne ■■■■■ bez zanechání závěti. Pověřen projednáním dědictví byl notář JUDr. J ■■■■■ T ■■■■■ jako soudní komisař. Dědické řízení bylo skončeno usnesením ze dne 17.1.2007, jímž dědictví po zůstaviteli, který nezanechal žádné zákonné dědice, připadlo státu, a které nabylo právní moci dne 11.4.2007. Poté došla do kanceláře notářů společníků JUDr. J ■■■■■ T ■■■■■ a JUDr. J ■■■■■ T ■■■■■ v obálce listina nazvaná závěť, která byla publikována a tato skutečnost byla oznámena soudu I. stupně. Následně o této skutečnosti byli vyrozuměni žalobci, a to jak soudem, tak žalovaným. Po uplynutí více než jednoho roku, dne 3.9.2008, uplatnili žalobci nárok na vydání dědictví oprávněným dědicům dle ust. § 485 odst. 1 a § 487 občanského zákoníku účinného do 31.12.2013. Tvrdili přitom, že po skončení dědického řízení po zůstaviteli se od soudu dozvěděli, že se v kanceláři notářky, která dědictví projednávala, objevila závěť, jíž zůstavitel pořídil o svém majetku v jejich prospěch.

Podle ust. § 175y odst. 2 o.s.ř. ve znění účinném do 31.12.2013 mimo případ, kdy byla provedena likvidace dědictví, nebrání usnesení soudu tomu, kdo nebyl účastníkem řízení o dědictví, z něhož usnesení vzešlo, aby se domáhal svého práva žalobou.

Podle ust. § 485 odst. 1 občanského zákoníku účinného do 31.12.2013 zjistí-li se po projednání dědictví, že oprávněným dědicem je někdo jiný, je povinen ten, kdo dědictví nabyt, vydat oprávněnému dědici majetek, který z dědictví má, podle zásad o bezdůvodném obohacení tak, aby neměl majetkový prospěch na újmu pravého dědice. Toto ustanovení platí i tehdy, jestliže dědictví připadlo státu (§ 487 téhož občanského zákoníku).

Podle ust. § 476b občanského zákoníku účinného do 31.12.2013 závěť, kterou nenapsal zůstavitel vlastní rukou, musí vlastní rukou podepsat a před dvěma svědky současně přítomnými výslovně projevit, že listina obsahuje jeho poslední vůli. Svědci se musí na závěť podepsat.

V přezkoumávané věci žalovaný zpochybnil pravost podpisu zůstavitele na listině nazvané závětí. Tyto pochybnosti měly být odstraněny znaleckým posudkem, na základě jeho závěrů a na základě výslechu znalkyně pak soud I. stupně v původním rozhodnutí dospěl k závěru, že zůstavitel závěť podepsal vlastní rukou. Krajský soud v Plzni pak usnesením ze dne 12.6.2011, č.j. 11 Co 34/2011 – 129, zrušil v pořadí první rozsudek Okresního soudu

v Karlových Varech ze dne 18.11.2010, č.j. 13 C 342/2008 – 103, s tím, že dosud provedené důkazy zatím nepostačují k tomu, aby soud učinil skutkové zjištění, že podpis na listině je vlastnoručním podpisem zůstavitele. K posuzování závěrů znaleckého posudku soudem pak odvolací soud odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 30 Cdo 352/2008.

V dalším řízení pak Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 5.10.2012, č.j. 11 Co 585/2012 – 197, změnil rozsudek Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 14.6.2012, č.j. 13 C 342/2008 – 168, a to tak, že žalobu zamítl, neboť po opakování některých důkazů dospěl k jinému skutkovému závěru, odlišnému od skutkového závěru soudu I. stupně.

V tomto rozsudku odvolací soud konstatoval, že ve sporném řízení jsou účastníci povinni tvrdit rozhodné skutečnosti a navrhopvat ke svým tvrzením důkazy, jimiž tvrzené skutečnosti prokáží. Žalobci tvrdili, že zůstavitel pořídil pro případ své smrti závěť, která splňuje všechny zákonem požadované náležitosti allografní závěti. V řízení pak vyvstaly pochybnosti o tom, zda zůstavitel podepsal závěť vlastní rukou a zda před dvěma svědky současně přítomnými výslovně projevil, že listina obsahuje jeho poslední vůli, rovněž že tito svědci se na závěť podepsali. Takové pochybnosti však nemohou existovat, má-li soud ve věci rozhodnout. K tomu, aby soud ve věci rozhodl, musí být pochybnosti odstraněny a pokud se to nezdaří, nelze mít tvrzení účastníků řízení za prokázaná.

Poté, kdy odvolací soud opakoval důkazy, z nichž soud I. stupně učinil závěry, které z nich logicky a především nepochybně nevyplývaly, konstatoval, že existují i nadále vážné pochybnosti o skutkových tvrzeních žalobců.

Především se jednalo o závěr znaleckého posudku, stvrzený výslechem znalkyně, který je nejednoznačný, vycházející z nejnižší možné míry pravděpodobnosti. Je zde i řada jiných pochybností o tom, zda listinou nazvanou závěť zůstavitel skutečně projevil před dvěma svědky současně přítomnými svoji vůli. Tyto svědky se totiž nepodařilo ztotožnit, u jejich podpisů nejsou uvedena jména, texty připojené u podpisů nevyjadřují současnou přítomnost obou svědků při sepisování listiny, resp. při jejím podepisování zůstavitelem. Pochybnosti vzbuzuje i samotný dopis sester B██████████, které v něm sice tvrdí, že rodina žalobců se o zůstavitele starala a byla mu velmi blízká, na druhé straně však žalobci nevěděli o smrti zůstavitele, nejsou jim známy osoby, které jsou na listině nazvané závěti uvedeny a podepsány jako svědci. Ani sestry B██████████ neznají žádnou osobu jménem V██████████ S██████████, který měl být jedním ze svědků.

Rozsudkem Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.8.2014, č.j. 21 Cdo 1163/2013 – 227, byl zrušen rozsudek Krajského soudu v plzni ze dne 5.10.2012, č.j. 11 Co 585/2012 – 197, a rovněž rozsudek Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 14.6.2012, č.j. 13 C 342/2008 – 168.

Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí konstatuje, že odvolací soud dovodil z důkazů provedených soudem I. stupně, že žalobci neunesli důkazní břemeno o svém tvrzení, že podpis na listině ze dne 20.12.1997, označené jako závěť, je pravým podpisem zůstavitele, a že se tedy žalobcům nepodařilo prokázat, že listina ze dne 20.12.1997, nazvaná závěť, je platnou allografní závětí zůstavitele. Dovolací soud se ztotožnil se závěrem odvolacího soudu, že z dosud provedených důkazů (zejména znaleckého posudku Mgr. Niny Trojanové a z výslechu této znalkyně) nelze učinit závěr, že listina ze dne 20.12.1997 obsahuje pravý podpis zůstavitele. Závěr znalkyně o pravosti podpisu zůstavitele byl pouze

„pravděpodobnější“, než že jde o padělek, neboť pro přesnější závěr nebyl srovnávací materiál „zcela ideální“, zejména pro „nízkou četnost shodných znaků ve srovnávacích materiálech“, navíc posuzovaný podpis „nebyl obvyklý, spontánní“ a vykazoval „prvky snahy o krasopis“. Dále dovolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí konstatuje, že nelze-li platnost závěti prokázat pravostí podpisu zůstavitele (např. proto, že závěry znaleckého posudku z oboru písmoznaectví nejsou jednoznačné), ani výsledkem svědků závěti (např. z důvodu, že se tyto osoby nepodařilo identifikovat či dohledat, ale také třeba proto, že výslech těchto osob není z různých důvodů možný), je na žalobci, který tvrdí platnost závěti, aby navrhl jiné (další) důkazy, kterými by bylo možné prokázat, že zůstavitel předmětnou závěť skutečně pořídil. Rozhodnutí soudu I. stupně i soudu odvolacího pak bylo citovaným rozsudkem dovolacího soudu zrušeno proto, že soudy obou stupňů v naznačeném směru žalobce nepoučily podle ust. § 118a odst. 3 o.s.ř.

V dalším řízení pak soud I. stupně žalobce při jednání dne 6.11.2014 poučil o tom, že k sporné skutečnosti, že zůstavitel závěť datovanou dne 20.12.1997 skutečně pořídil, nebyly dosud označeny potřebné (další) důkazy, když z dosud označených a provedených důkazů nelze vzít za prokázanou skutečnost pořízení předmětné závěti zůstavitelem a její platnost. Poučil je také o následcích neunesení důkazního břemene a k označení důkazních návrhů jim poskytl lhůtu dvou měsíců. V této lhůtě žalobci žádali soud I. stupně o opatření výpisu pojištěnce Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR za rok 1997 a zprávy bývalého zaměstnavatele zůstavitele o jeho pracovní neschopnosti v roce 1997. Tvrdili, že zůstavitel utrpěl pracovní úraz, byl hospitalizován a lze pátrat po svědcích závěti u zdravotního personálu, případně hospitalizovaných osob. Rovněž pak lze učinit doplňující dotaz na znalkyni z oboru písmoznaectví, zda tyto okolnosti mohly mít vliv na podpis zůstavitele za změněných podmínek. Dále žalobci navrhli provést důkaz výsledky šesti svědků, kterými bude možné prokázat, že zůstavitel předmětnou závěť skutečně pořídil.

Při jednání dne 14.5.2015 soud I. stupně provedl důkaz zprávou bývalého zaměstnavatele zůstavitele, z níž zjistil, že v roce 1997 nebyl zůstavitel v pracovní neschopnosti. Dále soud k návrhu žalobců vyslechl pět ze šesti navržených svědků. Z jejich výpovědí zjistil, že zůstavitel hovořil o svém úmyslu přenechat svůj majetek žalobcům, protože nikoho jiného neměl. K závěti samotné (listině datované dne 20.12.1997) se však žádný ze svědků konkrétně vyjádřit nemohl. Poté byli žalobci opětovně soudem I. stupně poučeni o tom, že i nadále je spornou a neprokázanou rozhodná skutečnost – pořízení závěti zůstavitelem, a bylo jim opětovně dáno poučení podle ust. § 118a odst. 3 o.s.ř. Žalobci poté navrhli další výslech svědka, tento svědek (V█████ E█████) byl vyslechnut dožádaným Okresním soudem v Táboře dne 26.8.2015 a uvedl, že se stýkal se zůstavitelem do roku 2005, kdy se odstěhoval. Rovněž tento svědek potvrdil pouze skutečnost, že mu zůstavitel říkal o tom, že „by to S█████, tj. J█████, J█████ a jejich otcí J█████, dal“. Ani z výpovědi tohoto svědka nelze dovodit, že by věděl cokoli o závěti pořízené zůstavitelem dne 20.12.1997.

Při jednání dne 1.10.2015 soud I. stupně opětovně žalobce poučil podle ust. § 118a odst. 3 o.s.ř. o tom, že ke skutečnosti, že zůstavitel skutečně pořídil dne 20.12.1997 platnou závěť, nebyly dosud označeny potřebné (další) důkazy a z dosud provedených důkazů nelze vzít za prokázanou skutečnost pořízení závěti zůstavitelem a její platnost. Rovněž byli poučeni o následcích spojených s neoznačením dalších důkazů k prokázání jejich tvrzení o existenci platné závěti zůstavitele. Po tomto poučení již žalobci žádné další důkazy nenavrhovali, stejně tak po poučení podle ust. § 119a odst. 1 o.s.ř.

Především je třeba konstatovat, že v řízení byly postupně soudem I. stupně i soudem odvolacím provedeny nezbytné důkazy, jimiž byl zjištěn skutkový stav v souladu s ust. § 120 o.s.ř., a to tak, jak byly účastníky navrhovány. Skutkový stav zjištěný v době vyhlášení rozsudku soudem I. stupně tvoří spolehlivý základ pro rozhodnutí ve věci a mohl z něj vycházet i odvolací soud. Důkazy, které soud I. stupně provedl, dle názoru odvolacího soudu správně zhodnotil a vyvodil z nich skutkový závěr, který je logickým zhodnocením provedených důkazů. Na základě skutkového stavu zjištěného soudem I. stupně mohl proto rozhodnout i odvolací soud, a protože skutkový stav zjištěný soudem I. stupně se v řízení před odvolacím soudem nezměnil, odvolací soud nemohl tedy dospět ani k jinému skutkovému závěru, odlišnému od skutkového závěru soudu I. stupně. V této souvislosti je třeba též opakovaně zdůraznit, že účastníci (žalobci) byli v intencích rozhodnutí dovolacího soudu řádně poučeni podle ust. § 118a odst. 3 o.s.ř. a při jednání soudu I. stupně dne 1.10.2015 bylo účastníkům dáno poučení podle ust. § 119a odst. 1 o.s.ř. Po tomto poučení nebyly navrhovány žádné další důkazy a nebyly uváděny žádné další rozhodné skutečnosti. Rovněž je třeba zdůraznit, že hodnocení důkazů soudem I. stupně nelze považovat za zjevně nesprávné či nelogické a soud I. stupně také při hodnocení důkazů žádný z provedených důkazů neopomněl.

Žalobci ani po řádném poučení a po doplnění dokazování jimi navrženými důkazy neunesli důkazní břemeno ohledně svého tvrzení, že listina ze dne 20.12.1997 je pravou a platnou závětí zůstavitele. V dané věci platnost závěti nelze prokázat pravostí podpisu zůstavitele ani výsledkem svědků závěti a nebyla prokázána ani ostatními v řízení provedenými důkazy.

Odvolací soud proto z výše uvedených důvodů napadený rozsudek jako věcně správný a v souladu se zákonem podle ust. § 219 o.s.ř. potvrdil.

O nákladech odvolacího řízení bylo rozhodnuto s použitím ust. § 224 odst. 1 o.s.ř. rovněž podle ust. § 142 odst. 1 o.s.ř. Žalovaný uplatnil pouze právo na náhradu cestovních nákladů, které představují částku 1.287,- Kč. Tuto částku odvolací soud uložil zaplatit žalobcům společně a nerozdílně ve lhůtě tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku není odvolání přípustné.

Dovolání je přípustné, jestliže dovolací soud dle ust. § 239 o.s.ř. dospěje k závěru, že jsou splněny podmínky ust. § 237 o.s.ř. (odvolací soud se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, je řešena otázka dovolacím soudem dosud neřešená nebo je o ní dovolacím soudem rozhodováno rozdílně, případně má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak).

Dovolání lze podat ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu u soudu, který rozhodoval v prvním stupni (ust. § 240 odst. 1 o.s.ř.).

V Plzni dne 09.02.2016

**JUDr. Emilie Štěpánková, v.r.
předsedkyně senátu**